

Γεωπεριβαλλοντικά - Γεωμυθολογικά Μονοπάτια στην Εύβοια

Ζωή Πολυχρόνου

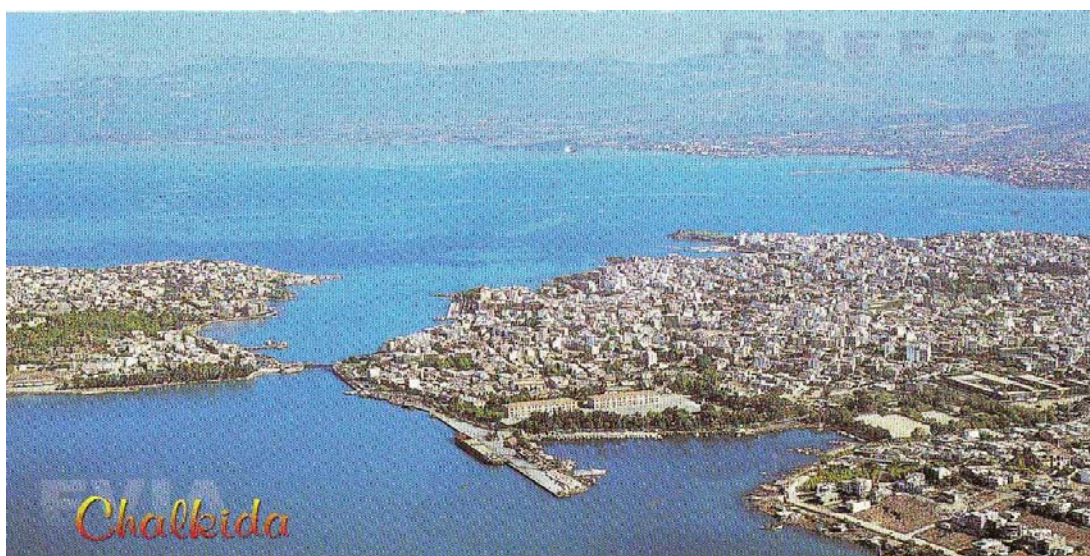
Δασκάλα - 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας

zoipol@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Εύβοια, το όμορφο αυτό νησί που ενώνεται με τη Στερεά Ελλάδα, είναι ένας παραδεισένιος τόπος που ο Ποιητής του Σύμπαντος την προίκισε με χίλιες δυο ομορφιές. Με γαλάζιες θάλασσες, με δαντελένιες βραχώδεις ακρογιαλιές, με απέραντες και ζεστές αμμουδιές, με μικρές όμορφες νησίδες, με πανύψηλα βουνά γεμάτα πυκνά δάση από λογιών - λογιών δέντρα και λουλούδια, με γάργαρας πηγές και πλατανοστόλιστα ποτάμια, με καταπράσινες πεδιάδες, με βενετσιάνικα κάστρα, με πλούσιο υπέδαφος και μοναδικές ιαματικές πηγές. Αυτός ο μαγευτικός τόπος με την εκπληκτική εναλλαγή του πράσινου και του γαλάζιου που ο Δημιουργός έπλασε, συνδέεται με μύθους και θρύλους. Κάθε πανέμορφη βουνοπλαγιά, κάθε χρυσόξανθη αμμουδιά, κάθε κρυστάλλινη πηγή έχει να μας διηγηθεί κι ένα μύθο. Οι πιο πολλοί θεοί και ήρωες της ελληνικής μας μυθολογίας πέρασαν από το νησί της Εύβοιας. Ο παντοδύναμος Δίας, η ζηλιάρα Ήρα, ο φωτοδότης Απόλλωνας, η πανέμορφη Αφροδίτη, η γοργοπόδαρη Άρτεμη με το ελάφι της περπάτησαν στα μονοπάτια του πανέμορφου αυτού νησιού. Αυτά τα μονοπάτια θελήσαμε κι εμείς να ακολουθήσουμε, εμείς η Γ' τάξη του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Χαλκίδας. Μέσα από το πρόγραμμα «Γεωπεριβαλλοντικά και Γεωμυθολογικά Μονοπάτια στην Εύβοια» χαράξαμε λίγα από τα πάμπολλα μονοπάτια της πλούσιας σε ιστορία και πολιτισμό και όμορφης σε φυσικό περιβάλλον Εύβοιας και τα συνδέσαμε με μύθους, θρύλους, δοξασίες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Εύβοια, γεωπεριβαλλοντικά, γεωμυθολογικά μονοπάτια, μύθοι, θεοί, ήρωες, βουνά, ποτάμια, πηγές, πεδιάδες, θάλασσα

ΣΚΟΠΟΣ - ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σκοπός του προγράμματος είναι η σύνδεση του τόπου μας με την ελληνική μυθολογία.

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τους μύθους, τους θρύλους και τις διηγήσεις που υπάρχουν στο νησί μας την Εύβοια και να κατανοήσουν τα φαινόμενα που προσπάθησαν να εξηγήσουν αυτοί οι μύθοι. (π.χ. ο μύθος του Λίχα).
- Να χαράξουμε με τους μαθητές μας γεωπεριβαλλοντικά και γεωμυθολογικά μονοπάτια και να τα συνδέσουμε με μύθους, θρύλους, δοξασίες.
- Να γνωρίσουν την αξία και την προσφορά του ελληνικού πολιτισμού στη σύγχρονη εποχή μέσα από μύθους, θρύλους, παραδόσεις.
- Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από τη μουσική, τα εικαστικά, το θέατρο.
- Να εργαστούν σε ομάδες.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι μέθοδοι που εφαρμόστηκαν για την υλοποίηση του προγράμματος ήταν ο καταγισμός ιδεών, η συζήτηση, τα παιχνίδια ρόλων, η οργάνωση επισκέψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, η μελέτη πεδίου.

Ο καταγισμός ιδεών είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα στην καθημερινή διδακτική πράξη. Πρόκειται για μια συμμετοχική διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας οι μαθητές ανακαλούν συνειρμικά προϋπάρχουσες αντιλήψεις και προβαίνουν σε ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση ιδεών για ένα θέμα (Βασάλα Π., Φλογαΐτη, 2002). Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα δημιουργήσαμε την εικόνα της Εύβοιας με καταγισμό ιδεών.

Η συζήτηση είναι μια μορφή ελεύθερου διαλόγου. Διακρίνεται σε: α) αυθόρμητη συζήτηση ως φυσική προέκταση της τεχνικής των ερωταποκρίσεων και β) συνειδητή χρήση ως μέσου διδασκαλίας. Προσφέρεται για την έκφραση απόψεων και εμπειριών, για την αξιολόγηση στάσεων. Στο πρόγραμμά μας

αναρτήσαμε το χάρτη της Εύβοιας και ακολούθησε αυθόρμητη συζήτηση για το νησί μας, τη μορφολογία του, τις πόλεις του κ.ά.

Τα παιχνίδια ρόλων (role playing) είναι μια άλλη μέθοδος που χρησιμοποιείται στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. Οι μαθητές ενημερώνονται για το θέμα. Γίνεται μια γενική συζήτηση για την οριοθέτηση του θέματος, το υλικό, τα μέσα, τη διαδικασία, τη συγκρότηση ομάδων, τους κανόνες του παιχνιδιού. Συγκροτούνται οι ομάδες ισάριθμες με τους ρόλους, γίνεται επιμερισμός έργου και ρόλων, συλλέγεται υλικό, συζητούνται θέσεις και επιχειρήματα, οι μαθητές επεξεργάζονται τους ρόλους και στη συνέχεια εκτελείται το παιχνίδι ρόλων. Διενεργείται ατομική και ομαδική αξιολόγηση. Στο πρόγραμμα μας οι μαθητές μέσα από τα παιχνίδια ρόλων αναβίωσαν τη θυσία της Ιφιγένειας στον ιερό χώρο της Άρτεμης στην Αυλίδα, το μύθο του Λίχα καθώς και άλλους μύθους.

Οργάνωση επισκέψεων σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους:
Προετοιμασία της επίσκεψης: Συζητούμε με τους μαθητές την επίσκεψη, τους στόχους, τις διδακτικές παρεμβάσεις, τις πρακτικές πλευρές. Προετοιμάζουμε τους μαθητές στο γνωστικό επίπεδο με διδακτικές δραστηριότητες (παροχή πληροφόρησης, χάρτες, διαγράμματα κ.ά.).

Επίσκεψη στο μουσείο: Γίνεται κατά προτίμηση σε ομάδες. Ενδεχόμενη επιλογή και μελέτη από τους μαθητές ορισμένου αριθμού εκθεμάτων, τα οποία θα παρατηρήσουν, θα μελετήσουν και θα εντάξουν σε ένα ενιαίο οργανικό σύνολο. Ενδεχομένως μπορεί να υπάρχει και άσκηση δραστηριοτήτων (π.χ. συζήτηση, ζωγραφική) στους χώρους του μουσείου.

Μετά την επίσκεψη: Γίνεται επεξεργασία των πληροφοριών και αξιολόγηση. Μία από τις δραστηριότητές μας ήταν και η επίσκεψή μας στο αρχαιολογικό μουσείο Χαλκίδας. Εκεί οι μαθητές έκαναν καταγραφή των εκθεμάτων του μουσείου με θέμα τους θεούς του Ολύμπου που σχετίζονται με την Εύβοια.

Ομαδοσυνεργατική μέθοδος: Προγραμματισμός της ομαδοσυνεργατικής: Γίνεται ο καθορισμός των μελών και η σύνθεση των ομάδων, το αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθούν, οι μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς που θα υιοθετήσουν, το υλικό που θα επεξεργαστούν, ο καταμερισμός των εργασιών, ο καθορισμός του ρόλου δασκάλου και μαθητών και κριτηρίων αξιολόγησης.
Διεξαγωγή της ομαδοσυνεργατικής: *Κατά την πρώτη φάση* γίνεται οργάνωση των μαθητικών ομάδων με βάση τις εμπειρίες τους, το διαθέσιμο χρόνο, τη φύση του διδακτικού αντικειμένου και την οργάνωση του χώρου.
Κατά τη δεύτερη φάση διατυπώνονται οι στόχοι, καθορίζονται οι αναμενόμενες μορφές κοινωνικής συμπεριφοράς με σαφήνεια. Επίσης γίνεται γνωστό πώς θα γίνει η παρουσίαση, πώς η σύνθεση των ατομικών εργασιών και ποια θα είναι τα κριτήρια αξιολόγησης.
Κατά την τρίτη φάση γίνεται η παρουσίαση και η επεξεργασία του διδακτικού αντικειμένου. Ακολουθεί ο καταμερισμός των εργασιών στις ομάδες. Στο τέλος οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τους, γίνονται τροποποιήσεις και βελτιώσεις και παρουσιάζεται η συνολική εργασία της ομάδας.

Κατά την *τέταρτη φάση* γίνεται αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών, κατά πόσο οι μαθητές πέτυχαν τους στόχους τους που είχαν τεθεί αρχικά. Επίσης γίνεται αξιολόγηση της λειτουργικότητας της ομάδας. (Ματσαγγούρας, 2002).

Οι μαθητές εργάστηκαν ομαδικά σε πολλές δραστηριότητες όπως στην επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο Χαλκίδας όπου κατά ομάδες παρατήρησαν και κατέγραψαν εκθέματα, στις κατασκευές με πηλό, στα παιχνίδια ρόλων, στον αρχαιολογικό χώρο του ιερού της θεάς Άρτεμης στην Αυλίδα.

Η *μελέτη πεδίου (field trips / studies)* είναι μια προσχεδιασμένη δραστηριότητα η οποία πραγματοποιείται έξω από την αίθουσα διδασκαλίας. Οι μαθητές με τη συνοδεία των εκπαιδευτικών μεταβαίνουν σε έναν τόπο όπου κριτήριο για την επιλογή του αποτελεί η πολιτιστική και περιβαλλοντική του αξία και η ψυχαγωγική δυνατότητα που προσφέρει. Στη μελέτη πεδίου ο μαθητής μπαίνει στη διαδικασία της έρευνας κι αυτό συντελεί στο να αποκτήσει νέες εμπειρίες και γνώσεις, να αναπτύξει ικανότητες και να διαμορφώσει στάσεις, αξίες και συμπεριφορές για την οικοδόμηση ενός αειφόρου μέλλοντος. Η μελέτη πεδίου περιλαμβάνει τρία στάδια:

1^ο στάδιο: Προετοιμασία: Ο εκπαιδευτικός συζητά με τους μαθητές το αντικείμενο της εργασίας τους, τους σκοπούς, τους στόχους, τη διάρκεια της επίσκεψης, τις δραστηριότητες που θα υλοποιηθούν, τις πηγές πληροφόρησης που θα χρησιμοποιηθούν, την κατάλληλη ενδυμασία που θα έχουν και τους κανόνες συμπεριφοράς που θα υιοθετήσουν.

2^ο στάδιο: Εργασία στο πεδίο: Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν συγκεκριμένες δραστηριότητες στο συγκεκριμένο χώρο.

3^ο στάδιο: Σύνθεση των εργασιών – Ανατροφοδότηση: Ακολουθεί η εργασία στην τάξη η οποία περιλαμβάνει επεξεργασία των στοιχείων που συγκέντρωσαν οι μαθητές, σύνθεση (ανάλυση και ερμηνεία) των δεδομένων, παρουσίαση των εργασιών στην τάξη και αξιολόγηση για να υπάρχει και ανατροφοδότηση (Βασάλα Π., 2007).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση μεταβήκαμε με τους μαθητές μας στο χώρο του ιερού της θεάς Άρτεμης στην Αυλίδα κι εκεί πραγματοποίησαν τη μελέτη πεδίου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Προβολή του DVD «Εύβοια, Περάστε απέναντι».
- Δημιουργία της εικόνας της Εύβοιας με καταγισμό ιδεών.
- Ανάρτηση του χάρτη της Εύβοιας και επισήμανση σημείων.
- Κατασκευή του χάρτη της Εύβοιας.
- Καταγραφή αναφορών για την Εύβοια στα βιβλία της Ιστορίας της Γ' και Δ' τάξης.
- Αναφορά στους δώδεκα θεούς του Ολύμπου μέσα από τη μουσειοσυσκευή του ΥΠΕΠΘ Πρόγραμμα Μελίνα Εκπαίδευση και Πολιτισμός «Ο κόσμος της αρχαιότητας – Το Δωδεκάθεο».
- Χάραξη μονοπατιών που βρίσκονται πλησιέστερα στον τόπο μας και αφήγηση των μύθων που συνδέονται μ' αυτούς: Αυλίδα - θυσία της Ιφιγένειας, Χαλκίδα - Πηγή της Αρέθουσας, Λιχαδονήσια - μύθος του Λίγα κ.ά.
- Πραγματοποίηση εκδήλωσης στο σχολείο μας που περιελάμβανε προβολή DV με τους θεούς του Ολύμπου που σχετίζονται με την Εύβοια σε συνεργασία με την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το 6^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας.
- Επίσκεψη στην Αυλίδα στο ιερό της Άρτεμης (μελέτη πεδίου) και αναπαράσταση της θυσίας της Ιφιγένειας σε συνεργασία με την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το 6^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας.
- Επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χαλκίδας, παρατήρηση και καταγραφή εκθεμάτων με θέμα τους θεούς του Ολύμπου που είχαν σχέση με την Εύβοια.
- Παιχνίδια ρόλων με θέμα από τους μύθους της Εύβοιας.
- Ζωγραφική και κατασκευές με θέμα τους θεούς του Ολύμπου.
- Προετοιμασία θεατρικού δρώμενου με θέμα τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου και παρουσίαση στη γιορτή λήξης του σχολικού έτους.
- Κατασκευές με πηλό (π.χ. αγγεία, λυχνάρια) σε συνεργασία με άλλα σχολεία της πόλης που συμμετείχαν στο ίδιο πρόγραμμα.
- Συμμετοχή της περιβαλλοντικής μας ομάδας στην εκδήλωση του Γραφείου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για το πρόγραμμα «Γεωπεριβαλλοντικά και Γεωμυθολογικά Μονοπάτια στην Εύβοια» σε συνεργασία με μέλος του ΚΠΕ Στυλίδας που πραγματοποιήθηκε στο 21^ο Δημοτικό Σχολείο και με τη συμμετοχή κι άλλων περιβαλλοντικών ομάδων.
- Συμμετοχή της περιβαλλοντικής μας ομάδας στο φεστιβάλ Πολιτιστικών Προγραμμάτων με το θεατρικό δρώμενο «Οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου».
- Επικοινωνία μέσα από αλληλογραφία και συνεργασία με γαλλικό νηπιαγωγείο από την πόλη Αντ της Γαλλίας με θέμα «Οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου και οι συνήθειές τους».
- Δημιουργία αφίσας και αναμνηστικού από τους μαθητές.
- Δημοσιοποίηση του προγράμματός μας στον τοπικό τύπο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ -ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το πρόγραμμα αυτό εκπονήθηκε στα πλαίσια του πιλοτικού προγράμματος «Γεωπεριβαλλοντικά και Γεωμυθολογικά Μονοπάτια στην Εύβοια» με συντονίστρια την Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κα Θάλεια Καλαμπαλίκη. Παράλληλα με το πρόγραμμα αυτό εκπονήθηκε και πολιτιστικό πρόγραμμα με θέμα τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου με αξιοποίηση του παιδαγωγικού υλικού από το πρόγραμμα του ΥΠΕΠΘ Πρόγραμμα Μελίνα Εκπαίδευση και Πολιτισμός «Ο κόσμος της αρχαιότητας – Το Δωδεκάθεο» με συντονίστρια την Υπεύθυνη Πολιτιστικών Προγραμμάτων κα Κωνσταντίνα Παπαϊωάννου. Με πρωτοβουλία της Υπεύθυνης Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και μέσω της Εστίας Γνώσης Χαλκίδας πραγματοποιήθηκε συνεργασία με σχολείο από την πόλη Αντ της Γαλλίας.

Στην αρχική φάση του προγράμματος έγινε καταγραφή των γνώσεων, των απόψεων, των εμπειριών και της ευαισθητοποίησης των μαθητών σχετικά με τη μυθολογία (αρχική αξιολόγηση). Στη συνέχεια έγινε ανατροφοδότηση του προγράμματος με φύλλα εργασίας και ερωτηματολόγια που τα ετοιμάσαμε σε συνεργασία με τους μαθητές άλλων περιβαλλοντικών ομάδων που εκπονούσαν το ίδιο περιβαλλοντικό πρόγραμμα (διαμορφωτική αξιολόγηση). Στο τέλος έγινε έλεγχος των γνώσεων που αποκτήθηκαν με ερωτηματολόγια μέσα από κοινή αξιολόγηση με σχολεία της πόλης που συμμετείχαν στο ίδιο πρόγραμμα. Πραγματοποιήθηκε και παρουσίαση των δράσεων του προγράμματός μας στους γονείς, στους μαθητές και σε φορείς της τοπικής κοινωνίας (τελική αξιολόγηση).

Κατά την υλοποίηση του προγράμματος δε συναντήσαμε ιδιαίτερες δυσκολίες. Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Καλλιεργήθηκε μεταξύ τους η ομαδικότητα, η συνεργασία, η υπευθυνότητα, η αμοιβαιότητα. Τους άρεσε να αφηγούνται μύθους και να τους συνδέουν με τον τόπο τους. Συμμετείχαν με ενθουσιασμό στις επισκέψεις που κάναμε σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Έβαλαν όλη τη δημιουργική τους φαντασία και έκαναν καταπληκτικές κατασκευές από

πηλό. Υποδύθηκαν πολύ ωραία το ρόλο του ο καθένας με το να παραστήσει έναν από τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου. Ιδιαίτερα ενθουσιάστηκαν όταν μέσα από την αλληλογραφία, γνώρισαν τους μαθητές από ένα νηπιαγωγείο της πόλης Άντ της Γαλλίας με τους οποίους αντάλλαξαν ζωγραφιές και αναμνηστικά και μέσα απ' αυτά τους δόθηκε η ευκαιρία να αναδείξουν την αξία του ελληνικού πολιτισμού.

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα αυτό ευαισθητοποίησε τους μαθητές να αντιληφθούν τις ρίζες τους και την αξία του τόπου τους μέσα από τη σύνδεσή τους με τη μυθολογία. Μέσα από το πρόγραμμα αυτό οι μαθητές ένιωσαν υπερήφανοι για τον τόπο τους. Κι όταν ο τόπος τους είναι η πλουσιοπάροχη προικισμένη από τη φύση και την ιστορία Εύβοια, τότε υπάρχει ένας παραπάνω λόγος να αισθάνονται προνομιούχοι και καλότυχοι γιατί γεννήθηκαν σ' αυτήν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασάλα Π., *Μελέτες πεδίου στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο πλαίσιο των σχολικών περιπάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, άρθρο, 3^ο Συνέδριο της ΠΕΕΚΠΕ

Βασάλα Π, Φλογαίτη Ε. (2002), *Καταιγισμός ιδεών* Πρακτικά 1^ο Περιβαλλοντικού Συνεδρίου Μακεδονίας, σελ. 444-450

Καλέμη Α, *Η Αποκάλυψη της Εύβοιας*, Κίνητρο

Καλέμη Α, (2003), *Μια φορά κι έναν καιρό στην Εύβοια*, Κίνητρο

Καλέμη Α, *Εύβοιας Περιήγηση*, Κίνητρο

Καλέμη Α, (2002), *Εύβοια & Σκύρος*

Καραπασχαλίδου Αμαλία (2006), *Αφιέρωμα στην Αυλίδεια Άρτεμη*

Καραπασχαλίδου Αμαλία, *Χαλκίδα - οικόπεδα* Δημ.

Ματσαγγούρας Η. (2002), *Στρατηγικές Διδασκαλίας: Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*, Gutenberg

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Εύβοιας (2005), *Αποδράσεις στην Εύβοια*

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Εύβοιας (2006), *Εύβοια, περάστε απέναντι*

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Εύβοιας (1999), *Εύβοια και Σκύρος στον ιστορικό χρόνο*

Σακελλαρίδης Γ. *Για τους Θεούς του Ολύμπου. Τραγούδια - Χρώματα - Χοροί*,
Ελληνικά Γράμματα.

Σέρβη Κατερίνα, (2003) *Ελληνική Μυθολογία*, Εκδοτική Αθηνών.

Σπυροπούλου Ε. Βασιλάκος Ν. (2005), *Εύβοια & Σκύρος Τούμπης*.

Στεφανίδη Αφοί, *Ελληνική Μυθολογία*, σειρά Α – Γ.

Στρατίκης, *Ιφιγένεια*.

Συκάς Β. *Μαγευτική Εύβοια*, Χείμαρρος .

ΥΠΕΠΘ Πρόγραμμα Μελίνα Εκπαίδευση και Πολιτισμός, *Ο κόσμος της
αρχαιότητας, Το Δωδεκάθεο*.

ΥΠΕΠΘ - ΚΠΕ Στυλίδας (2005), *Ο Μαλιακός με θέα* Εισηγήσεις σεμιναρίων.

ΥΠΕΠΘ - ΚΠΕ Στυλίδας, *Γεωμυθολογικά περιβαλλοντικά μονοπάτια
(δραστηριότητες)*

ΥΠΕΠΘ - ΚΠΕ Στυλίδας, *Περιβαλλοντικά Μονοπάτια στη Φθιώτιδα*